

Täysistunto

Torstai 20.9.2018 klo 10.01—21.44

3.7. Suullinen kysymys varhaiskasvatuslain täydentämisestä (Hanna-Leena Mattila kesk) Suullinen kysymys SKT 140/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Ja tässä vaiheessa myöskin keskustan eduskuntaryhmällä on varhaiskasvatukseen liittyvä kysymys, sitten käydään keskustelu näistä teemoista. — Edustaja Mattila.

Keskustelu

16.41 **Hanna-Leena Mattila kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Uusi varhaiskasvatuslaki on otettu hyvin vastaan alan ammattilaisten keskuudessa. Se ei kuitenkaan ole heidän mielestään ihan aukoton, vaan siihen toivotaan täydennystä muun muassa seuraavien asioiden osalta: kentällä toivotaan selkeää kirjausta lakiin varhaiskasvatuksen erityisopettajien määrästä ja niin ikään määrittelyä ajasta, kuinka kauan vuorotyössä olevien vanhempien lapsi voi olla hoidossa kerrallaan. Onko, ministeri Grahn-Laasonen, tähän muuten hyvään lakiin tulossa täydennystä näiden edellä mainittujen asioiden osalta?

16.42 **Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten jo totesin, tämä uusi varhaiskasvatuslaki on iso kehitysaskel. Se tuo varhaiskasvatuksen vahvemmin osaksi koulutuspolkua ja vahvistaa lapsen etua. Mutta on aivan totta, niin kuin edustaja totesi puheenvuorossaan, että se ei tullut vielä kerralla valmiiksi vaan siihen liittyy monta osaa, ja tämä oli yksi osa, mikä nyt tehtiin, ja seuraava on jo valmisteilla. Siinä on tarkoitus määritellä asiantuntijoiden esitysten pohjalta niitä tuen kysymyksiä: miten voidaan varmistaa riittävä tuki ihan jokaiselle lapselle varhaiskasvatuksessa. On myös erittäin tärkeää ennaltaehkäisynäkökulmasta, että voidaan jo päiväkotivaiheessa ennaltaehkäistä myöhempiä mahdollisesti ilmeneviä ongelmia ja tarjota sitä varhaista tukea ja puuttumista, millä on sitten pitkällä tähtäimellä muun muassa syrjäytymistä ehkäisevää vaikutusta.

Toinen kysymys on sitten näiden tuen kysymysten lisäksi se, miten toimeenpanemme tämän uuden henkilöstörakenteen. Se on iso asia varhaiskasvatuksen laadun kehittämisen kannalta.

Puhemies Paula Risikko: Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää ministeri Grahn-Laasoselle joko tästä varhaiskasvatuksesta tai toisen asteen koulutuksesta kysymyksen, nousemaan ja painamaan V-painiketta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 87/2018 vp

16.43 **Anna-Maja Henriksson r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä, että ministeri Grahn-Laasonen myös myöntää sen, että tässä ammatillisessa koulutuksessa on edelleen haasteita. RKP:ssä olemme ajatelleet, että olisi hyvä antaa oikein takuu siitä, että jokainen nuori saa riittävästi lähiopetusta, ja silloin tämä teidän mainitsemanne tie ei ehkä vielä riitä. Sen takia me nostamme tämän kysymyksen, koska me näemme, että edelleen on ongelmia kentällä, ja koska me näemme, että jotkut nuoret tarvitsevat paljon enemmän lähiopetusta kuin mikä nyt on tilanne.

Det vill säga: Vi lyfter den här frågan om en garanti när det gäller undervisningen i yrkesläroanstalterna därför att vi vet att det är så många unga som inte klarar sig med den närundervisning som ges i dag. Därför skulle vi vilja ha en säkrare garanti, ett säkrare lagstiftningsarbete också till den här delen. Det är det som vi, minister Grahn-Laasonen, är ute efter. Kan ni ännu visa oss hur ni riktigt tänker för att vi ska säkra det här i praktiken?

16.44 **Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nuorta ei saa jättää liian aikaisin liian itsenäisen oppimisen varaan. Uskon, että olemme siitä tässä salissa samaa mieltä ja haluamme sen viestin myöskin lähettää koulutuksen järjestäjille. Tästä on paljon keskusteltu. Itse asiassa ministeriön käsitys on se, että aikanaan 2000-luvun alkuaikana, jolloin ammatillisen koulutuksen rahoitus voimakkaasti kasvoi, tämä lähiopetuksen määrä kääntyi laskuun — sellaisen suhdanteen, paremman taloudellisen tilanteen, aikana. Ja se on kyllä herättänyt kysymyksiä, meneekö kaikki se raha, 1,8 miljardia euroa, jota ammatilliseen koulutukseen kaikkiaan käytetään, varmasti oikeaan tarkoitukseen eli siihen opetukseen ja meidän nuortemme ja kaikkien ammatillisessa koulutuksessa opiskelevien opintojen edistämiseen ja riittävään tukeen. Eli tämä vaatii kyllä ihan selkeästi tarkastelua ja myös sitä, että ihan aidosti koulutuksen järjestäjät yhdessä ministeriön kanssa käyvät läpi tilannetta, miten voidaan varmistaa se riittävä tuki kaikille.

Sinänsä uskon kyllä täysin siihen, että tämä uusi lainsäädäntö tarjoaa hyviä eväitä viedä ammatillista koulutusta eteenpäin ja parantaa sen laatua. Eli nämä henkilökohtaiset polut on oikea suunta, [Puhemies koputtaa] ja nyt toimeenpannaan isoa uudistusta, [Puhemies: Aika!] kaikkiaan on myöskin varattu siihen resursseja.

16.46 **Mikaela Nylander r** (vastauspuheenvuoro): Värderade talman! Jag fortsätter ännu på det här temat med yrkesutbildningsreformen. En av de centrala punkterna var faktiskt den här personliga planen för att utveckla det egna kunnandet. I lagtexten kring den här reformen vidkänner man att det här betyder mer jobb för både lärare och studiehandledare.

Ammatillisen koulutuksen reformin yksi keskeisimmistä asioista oli juuri tämä hoks, siis henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelma, ja tämä lisää työtä, hoksien laatiminen ja jatkuva arvioiminen lisäävät työtä sekä opettajille että opinto-ohjaajille. Tämä todetaan jo uudistuksen lakiteksteissä. Kysymys kuuluu: miksi hallitus ei ole ohjannut lisäämäärä rahaa hoksien tekemiseen, kun tiedetään, että sitä tarvitaan kipeästi kentällä?

16.47 **Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin tämän ammatillisen koulutuksen reformin voimaantulo on luonnollisesti iso ja vaativa ponnistus ammatillisen koulutuksen kentältä. Se on ihan selvä asia, koska se

Pöytäkirjan asiakohta PTK 87/2018 vp

on suurin koulutusuudistus, mitä tässä maassa on kahteen vuosikymmeneen tehty. Hallitus on myös varannut runsaasti resursseja, kaikkiaan noin 60 miljoonaa euroa, tämän ammatillisen koulutuksen reformin toimeenpanon onnistumiseen. Meillä on muutaman kuukauden kokemus siitä nyt, ja on selvää, että toimeenpano on vielä kesken. Meillä on hyvin erilaisia koulutuksen järjestäjiä. Osa on toiminut jo hyvinkin pitkään tämän reformin mukaisessa edistyneessä maailmassa, ja sitten osa koulutuksen järjestäjistä on tässä työssä vasta alkuvaiheessa. Ja nimenomaan tätä haluamme tukea, että kaikki koulutuksen järjestäjät saadaan kaikkialla, koko maassa, hyvin mukaan uuteen ammatillisen koulutuksen järjestämiseen ja toteuttamiseen. Sen keskiössä ovat ne henkilökohtaiset polut. Se on perustoimintaa, se on myöskin lainsäädännön antama opiskelijan oikeus, ja sen tulee tietysti ilman muuta toteutua, koska eduskunta on näin säättänyt.

Puhemies Paula Risikko: Sitten kaksi lisäkysymystä peräkkäin: edustaja Laukkanen ja edustaja Mattila, teillä oli tästä varhaiskasvatuksesta.

16.48 Antero Laukkanen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hyvä ministeri Grahn-Laasonen, jos kaikki tuo, mitä te tänään sanoitte, pitää paikkansa, niin miksi meillä on sitten hoitajapako päivähoitossa? Miksi emme saa näitä virkoja täytettyä? Jos kaikki on nyt menossa niin hyvään suuntaan, niin miksi emme oivalla, kuinka hienosti asiat ovat?

Yksi keskeinen syy alan työntekijäpulaan on vallitseva alhainen palkkataso. Palkka ei vastaa enää tätä koulutusvaatimusta, joka nyt on tullut. Ymmärrän, että se ei ole yksin teidän päätettävissänne, mimmoista palkkaa siellä maksetaan. Mutta kysynkin nyt: aiotteko te tuoda sellaisen ohjelman, jossa päivähoitoa tekevän henkilökunnan palkka nousisi tietyllä aikajaksolla sellaiselle tasolle, että tästä alasta tulisi jälleen houkutteleva?

Mitä aiotte tehdä tälle henkilöstömitoitukselle, joka selvästi nyt on liian alhainen, kun ihmiset eivät hakeudu sinne töihin, koska kokevat oman työnsä [Puhemies koputtaa] sellaiseksi, että se uhkaa lasta?

16.49 Hanna-Leena Mattila kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Seutukaupungeissa haluttaisiin järjestää hyvinkin ripeästi elinkeinoelämän vaatimuksista lähtevää työvoiman koulutusta, mutta tällä hetkellä tämä lupaprosessi kestää kovin kauan. Ja nyt kysynkin, ministeri Grahn-Laasonen: onko teillä tarkoitus helpottaa lupaprosessia?

Puhemies Paula Risikko: Ja vastaukset näihin molempiin kysymyksiin, ministeri Grahn-Laasonen.

16.50 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä tuli kaksi eri sektorin kysymystä. Yritän parhaani mukaan vastata nopeasti.

Koulutusmääristä kysyitte, hyvä edustaja, ja siitä totean sen, että se syy, minkä takia ei ole riittävästi henkilöstöä siellä kentällä, miksi ei saada rekrytoitua päiväkoteihin ammatillaisia, johtuu siitä, että koulutusmäärät eivät ole olleet riittäviä. Se on tietysti sellainen asia, johon meidän pitää vaikuttaa, ja sen takia tämän hallituksen aikana me olemme lisänneet merkittävästi koulutusmääriä, aloituspaikkoja varhaiskasvatuksen opettajille, 28 miljoonalla — tuhat uutta varhaiskasvatuksen opettajaa. Jälkiviisaasti voisi sanoa, että tämä olisi ollut sellainen asia, jota olisi pitänyt ryhtyä hoitamaan jo edellisillä hallituskausilla.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 87/2018 vp

Valitettavasti näin ei ole tapahtunut, mutta nyt tapahtuu. Samoin tämän uuden lainsäädännön myötä nyt edelleenkin keskustelemme yliopistojen kanssa siitä, että koulutusmääriä edelleen kasvatetaan. Mutta tähän on tosiaan lisätty merkittävästi resursseja.

On tärkeää, että pidetään huolta varhaiskasvatuksen, päiväkotien, vetovoimasta työpaikoina. Palkanmuodotukseen eduskunta ei puutu. Se ei ole täällä meidän toimivallassamme. Täältä voidaan korkeintaan lähettää viestiä työmarkkinaosapuolille heidän neuvotteluihinsa. [Välihuutoja]

Ja sitten ammatillisen koulutuksen järjestämisluvista tuli kysymys tässä. Uuden lainsäädännön mukaisestihan järjestämisluvut uusittiin, ja ne on nyt kentälle annettu, ja sen jälkeen niissä on ikään kuin jatkuva prosessi. Eli voi laittaa lupahakemuksen, ministeriössä käsitellään mahdollisimman nopeasti.

16.51 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tietenkin hienoa, että tässä uudessa varhaiskasvatuslaissa on linjattu lapsen edun ensisijaisuudesta ja sen tärkeydestä, mutta jotta voidaan varmistua siitä, että lain kirjain myöskin toteutuu käytännössä, niin on huolehdittava varhaiskasvatuksen resursseista ja varhaiskasvatuksen ammattilaisten mahdollisuuksista tehdä oma työnsä hyvin. Yksi keskeinen keino, jonka kautta lainsäätäjä voi tähän vaikuttaa, on ryhmäkoot: liian isoissa ryhmissä on vaikeaa keskittyä niin hoivaan kuin kasvatuksen antamiseen. Eli alan houkuttelevuuden, varhaiskasvatuksen laadun ja kasvatuksen näkökulmasta tämä ryhmäkokojen pienentäminen on kaikista keskeisin tekijä.

Minä tiedän, että varhaiskasvatuksen ammattilaiset edelleen ihmettelevät, miksi hallitus ei ole ollut valmis perumaan kahta päätöstä, jotka tällä hallituskaudella on tehty ja jotka suoraan ovat vaikuttaneet ryhmäkokoihin kasvattavasti, eli tätä päätöstä, mikä tehtiin ryhmäkokojen kasvattamisesta suhdeluvun muutoksen kautta, mutta myöskään subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajausta, joka on johtanut näihin osa-aikaisten lasten mammuttiryhmiin. Joten pystyykö ministeri Grahn-Laasonen vastaamaan siihen, että [Puhemies koputtaa] kun nyt löytyy esimerkiksi 160 miljoonaa sijoitussäästötileihin, niin miksi ei löydy rahaa ja tahtoa näiden virheiden korjaamiseen?

16.53 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun puhutaan varhaiskasvatuksen tasa-arvosta ja varhaiskasvatukseen osallistumisesta, niin on aivan perusteltua käydä täällä keskustelua tästä varhaiskasvatuksen tuntimäärästä, mutta katson kuitenkin, että kaikkein suurin tasa-arvoon liittyvä ongelma varhaiskasvatuksessa on tällä hetkellä varhaiskasvatukseen osallistuminen ja erityisesti se, että Suomessa se on poikkeuksellisen matala. Ulkopuolelle jää paljon lapsia, jotka nimenomaan hyötyisivät varhaiskasvatuksesta ja jotka tulevat heikoimmista koulutustaustoista. Hyvä uutinen on se, että tämän hallituksen aikana varhaiskasvatukseen osallistumisaste on nousut eli yhä useampi lapsi pääsee varhaiskasvatukseen piiriin. Varhaiskasvatusmaksuja on alennettu, varhaiskasvatukseen tulee ensi vuoden budjettiin 10 miljoonaa euroa nimenomaan haastavilla alueilla toimiville päiväkodeille. Koulutusmääriä on kasvatettu ja on säädetty uusi varhaiskasvatuslaki, joka vahvistaa lapsen etua. Olen näistä kyllä hyvin ylpeä. [Li Andersson: Ei tullut vastausta!]

16.54 Hanna Halmeenpää vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ammatillisen koulutuksen reformi on todella historiallisen suuri uudistus, joka ajoittuu sa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 87/2018 vp

maan aikaan, kun hallitus on leikannut koko koulutussektorilta ja tutkimuksesta ja varhaiskasvatuksesta liki 900 miljoonaa euroa tällä vaalikaudella, ammatillisesta koulutuksesta yksin 200 miljoonaa euroa. Se on tarkoittanut sitä, että on leikattu ammatillisen koulutuksen aloituspaikkoja maakunnissa, on vähennetty lähiopetusta aivan liikaa, ja vielä pitäisi reippain mielin uudistua — mahdotonta. Kyllä ammatillisessa koulutuksessa moni — niin alan ammattilainen, opettaja, kuin opiskelijakin — on todennut, että pieleen on mennyt.

Arvoisa ministeri, lähiopetuksen määrän vähentäminen uhkaa johtaa siihen, että vaikka opiskelijoiden elämänvaiheeseen kuuluu paitsi opiskelu myös kaiken elämässä opittavan tiedon, taidon ja valmiuden kartuttaminen — myös siellä opiskelun sosiaalisissa tilanteissa — joka tapahtuu oppilaitoksissa, niin tämä uhkaa romuttua. Miten tästä selviävät ne nuoret, jotka eivät ole kaikkein omatoimisimpia, kaikkein parhailla valmiuksilla opiskeluihin [Puhemies koputtaa] lähtiessään varustautuneita? Kuinka te estätte nuorten syrjäytymisen tässä tilanteessa?

Puhemies Paula Risikko: Otetaan toinen lisäkysymys vielä. — Edustaja Torsti.

16.55 Pilvi Torsti sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eilen illalla täällä totesimme, että iso kuvahan tällä hetkellä on se, että meillä on yli miljardin säästöesitys ensi vuodelle ja noin 150 miljoonan lisäys OKM:n alalla eli noin 900 miljoonan supistus, ja siitä tähän tämä sekä varhaiskasvatukseen että ammatilliseen koulutukseen liittyvä keskustelu täällä kielii: on tehty uutta lainsäädäntöä, jota ei voida panna toimeen, ja itse asiassa eriarvoistuminen koulutuksessa kiihtyy.

Puutun tähän ministerin nostamaan koulutustakuuseen, joka oli itse asiassa ensimmäinen askel, joka nuorisotakuun myötä tuli voimaan edellisellä hallituskaudella ja joka nimenomaan on taannut sen, että nuoret vihdoin pääsevät opiskelemaan. Mutta se oli ensimmäinen askel. Seuraavaksi askeleeksi oli ajateltu sitä, että kaikki todella saisivat toisen asteen tutkinnon, eli oppivelvollisuuden laajentamista toiselle asteelle. Nyt kun nämä ammatillisen koulutuksen säästöt uhkaavat keskeyttää opintoja, kysyisin ministeriltä: milloin aloitatte valmistelun oppivelvollisuuden laajentamisesta toiselle asteelle?

16.56 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensi vuoden budjettiesitystä nämä luvut eivät kyllä kuulostaneet vastaavan, ja toivon, että niitä käydään vielä läpi, jotta olemme niistä yhtä mieltä tässä salissa budjetin käsittelyn yhteydessä.

Mutta mitä tulee tähän ammatillisen koulutuksen reformiin, niin siinä ajattelen kyllä sillä tavalla, että ihan muutaman kuukauden jälkeen emme vielä voi sen vaikutuksia täysin arvioida, vaan nyt on tärkeä tehtävä se, että annamme kentälle täyden tuen ison reformin toteuttamiseen, lisäämme myöskin resursseja reformin toimeenpanoon, ja olen vakuuttunut siitä, että tämä uusi lainsäädäntö tarjoaa edellytyksiä sille, miten voidaan rakentaa niitä henkilökohtaisia polkuja ja tulevaisuuden ammatillista koulutusta. Eli se, että täällä sanotaan, että pieleen on mennyt, on mielestäni kyllä [Maria Tolppasen välihuuto] aika vahvasti sanottu, ottaen huomioon, että ammatillisessa koulutuksessa ympäri Suomen tehdään aivan erinomaisen hyvää työtä.

Taloudellinen tilanne on ollut haastava. Nythän Suomessa taloustilanne on mennyt parempaan suuntaan, ja hallitus on pystynyt myöskin tältä osin kääntämään suuntaa ja lisäämään resursseja, muun muassa osaajapulaan vastaamiseen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 87/2018 vp

Ja se, mitä haluan vielä edustaja Torstillekin tässä todeta, on se, että eilen kävimme täällä salissa hyvin läpi sen, että eduskunnan pöytäkirjoista löytyy puheenvuoro, josta käy ilmi, että Antti Rinne SDP:n puheenjohtajana ja opposition edustajana olisi leikannut jopa enemmän kuin hallitus. [Välihuutoja] — Tähän me varmaan joudumme palaamaan.

Puhemies Paula Risikko: Edustaja Rinne vastaa tähän — tai tekee lisäkysymyksen. [Naurua] Sen jälkeen meillä on vielä kaksi kysymystä, jotka haluan näille ryhmille antaa, jotta kaikki saavat kysyä. — Edustaja Rinne, rapsakka kysymys.

16.58 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En vielä ole ministeri, mutta katsotaan ensi vaalikaudella. [Oikealta: Oho!]

Arvoisa ministeri, kannattaa palauttaa muistiin takaisin viime vaalikauden loppu. Silloin oli kysymys siitä, että kokoomuksen edustaja eduskunnassa pyrki estämään tämän rakennepuolen lain kokonaisuuden toteutumisen. Sen jälkeen tultiin tilanteeseen, jolloin oli pakko tehdä säästölaki, jonka te toitte voimaan ilman tätä rakenneuudistusta, vuotta aikaisemmin kuin nyt teitte sen rakenneuudistuksen. Tässä oli se ongelma, joka ratkesi sillä, että vedettiin molemmat silloin pois. Arvoisa ministeri, kannattaa puhua totta. [Ben Zyskowicz: Seli seli!]

Puhemies Paula Risikko: Ministeri Grahn-Laasonen, nopea vastaus.

16.58 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edellisessä hallituksessa SDP:n opetusministerin johdolla valmisteltiin isoja leikkauksia ammatilliseen koulutukseen. [Eduskunnasta: Ohhoh!] Viimeisellä viikolla täällä ministerit äänestelivät omia esityksiään vastaan, ja kesäkuussa 2015 eduskunnan pöytäkirjoista ja kaikkien meidän tarkasteltavissa olevista dokumenteista löytyy se maininta vaalien jälkeen, jossa toteatte, että olisitte leikanneet 270 miljoonaa euroa [Välihuutoja] toisen asteen koulutuksesta. Tämän voi jokainen itse [Puhemies koputtaa] tarkistaa.

Puhemies Paula Risikko: Tämä kysymys on tässä vaiheessa loppuun käsitelty. Meillä on koko ilta aikaa keskustella budjetista. Palaamme tähän asiaan silloin.

Kysymyksen käsittely päättyi.